

**DE BEHOEFTE VAN JONGEREN TIJDENS DE
WEG UIT DE CORONACRISIS**
**DE HOUDING VAN JONGEREN OVER HET CORONAPASPOORT
& DE MAATREGELEN MET EEN STIJGENDE
VACCINATIEGRAAD**

INHOUDSOPGAVE

Vraagstelling	04
1 Methode van onderzoek en beschrijving van de steekproef	06
Opzet van het onderzoek	06
Steekproef	07
Analyses	09
2 Mening coronapaspoort	11
Survey	11
Jongerenpanels	12
3 Vrijheid creëren met het coronapaspoort	14
Survey	14
Jongerenpanels	18
4 Bereidheid voor zelftesten en vaccineren	20
Survey	20
Jongerenpanels	22
5 Naleving maatregelen bij stijgende vaccinatiegraad	23
Survey	23
Jongerenpanels	24
6 Behoeftte om bij te dragen aan de maatschappij	25
De drive van jongeren	25
Kansen voor jongeren en beleid	26
7 Behoeftte aan eenduidige, objectieve en toegankelijke informatie	27
Vraag vanuit jongeren	27
Voorgestelde oplossingen / wat hebben jongeren nodig?	28
8 Conclusie	29
Bronnen	31
Bijlage A: survey	32

VRAAGSTELLING

Na een jaar van strenge coronamaatregelen wordt in het voorjaar van 2021 gezocht naar veilige manieren om de samenleving stapsgewijs weer te openen. Om dit te bewerkstelligen overweegt de overheid de invoering van een coronapaspoort: een digitaal, persoonsgebonden document waarin staat genoteerd of iemand al dan niet veilig toegelaten kan worden tot bijvoorbeeld horeca, festivals, of sportwedstrijden.

Een 'groen vinkje' op het coronapaspoort kan behaald worden op drie manieren.

1. Wanneer iemand gevaccineerd is: het groene vinkje staat in dit geval permanent op het coronapaspoort;
2. Wanneer iemand besmet is geweest met corona en weer hersteld is: het groene vinkje blijft in dit geval voor enkele maanden op het coronapaspoort;
3. Wanneer iemand recent negatief getest is op corona: het groene vinkje blijft in dit geval enkele dagen staan op het coronapaspoort.

Wat vinden jongeren (16-40 jaar) van de mogelijke invoering van een coronapaspoort? Zouden zij op creatieve manieren vrijheden creëren met het coronapaspoort? Hoe is de vaccinatiebereidheid onder jongeren? Hoe interpreteren jongeren de coronamaatregelen naarmate de vaccinatiegraad toeneemt? Het Society, Youth & Neuroscience Connected (SYNC) lab van de Erasmus Universiteit in Rotterdam onderzocht deze vragen in opdracht van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Het onderzoek is uitgevoerd tussen 14 april en 7 mei 2021.

DIT RAPPORT

In dit rapport worden allereerst de kwantitatieve resultaten uit een grootschalig survey-onderzoek beschreven, waarin deelnemers via gesloten en open vragen hun mening konden geven op verschillende stellingen. Vervolgens zijn jongerenpanels gehouden met verschillende groepen jongeren (scholieren, studenten, afgestudeerden) om achterliggende motieven voor keuzes te bespreken.

ERASMUS SYNC-LAB

Prof. Dr. Eveline Crone (PI)

Dr. Lysanne te Brinke

Renske van der Crujisen, MSc

Kayla Green, MSc

IN SAMENWERKING MET:

De studenten van het platform 'Lieve Mark' (opzet en uitvoering).

MET DANK AAN:

Mick Dam (organisatie jongerenpanels en coderen open vragen)

Dr. Michelle Achterberg (analyse en rapportage) Sophie Sweijen, MSc (analyse en rapportage)

1 METHODE VAN ONDERZOEK EN BESCHRIJVING VAN DE STEEKPROEF

In dit hoofdstuk wordt de steekproef van het survey-onderzoek en de jongerenpanels besproken. De gebruikte methode om te komen tot de uiteindelijke survey en de opzet van de jongerenpanels wordt beschreven. Daarnaast worden de analyses die zijn uitgevoerd op de kwantitatieve survey-data toegelicht.

OPZET VAN HET ONDERZOEK

ETHISCHE TOESTEMMING

Het onderzoek is voorgelegd aan de Ethics Review Committee van de Department of Psychology, Education, and Child Studies (DPECS) van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Dit betrof de informatievoorziening, de methoden, en de manier waarop onderzoekers met de data omgaan. De commissie heeft de uitvoering van het onderzoek goedgekeurd.

ANONIMITEIT

De online survey is volledig anoniem ingevuld. Eventuele persoonsgegevens verstrekt door de deelnemers worden apart opgeslagen van de data. De informatie verkregen uit de jongerenpanels wordt ook volledig anoniem verwerkt, zodat uitspraken nooit herleidbaar zijn tot specifieke personen.

TOESTEMMING DEELNEMERS

Op de eerste pagina van het online survey konden deelnemers de informatiebrief openen en tekenen voor toestemming voor vrijwillige deelname aan het onderzoek. Indien hiervoor geen toestemming werd verleend, werd de vragenlijst direct afgebroken.

Deelnemers aan de jongerenpanels vulden een apart online toestemmingsformulier in voor aanvang van de panels.

OPZET ONDERZOEK

In de opzet en uitvoering van dit onderzoek is gebruik gemaakt van een *citizen science* aanpak. Dit houdt in dat we op verschillende momenten in de onderzoekscyclus hebben samengewerkt met jongeren. Voor dit doel hebben we intensief samengewerkt met *Lieve Mark*, een initiatief van Leidse, Delftse, en

Utrechtse studenten die al meerdere grootschalige onderzoeken hebben uitgevoerd tijdens de coronapandemie (www.thuisbesmet.nl).

De survey is opgesteld door het SYNC-lab en daarna op verschillende momenten voorgelegd aan de studenten van *Lieve Mark*. Zij gaven feedback met betrekking tot de inhoud van de vragen en de manier waarop die verwoord waren. Dit resulteerde in een duidelijke en volledige survey (Bijlage A).

De vragen in de survey vormden ook de basis voor de jongerenpanels. Jongeren en onderzoekers gingen tijdens de jongerenpanels in gesprek over de vragen uit de survey, met als doel de beweegredenen van jongeren te achterhalen.

Er zijn ook twee bestaande vragenlijsten toegevoegd aan de online survey: een pandemielijst met vragen over jongeren tijdens de crisis, en een subschaal van de Brief Sensation-Seeking Scale¹ waarin de spanningsbehoefte van jongeren in kaart wordt gebracht.

WERVING DEELNEMERS

Deelnemers voor de online surveys zijn geworven via de snowballing methode: een whatsapp / social-media bericht met daarin een korte uitleg over het onderzoek, en de link naar de vragenlijst zijn via via verspreid. Hierin hebben wij ons eigen netwerk ingezet, en *Lieve Mark* dat van hen.

Deelnemers voor de jongerenpanels zijn op verschillende manieren geworven. *Lieve Mark* heeft de werving van HBO en universitaire studenten voor de online jongerenpanels op zich genomen. De jongerenpanels in Rotterdam zijn georganiseerd in samenwerking met verschillende jongerenwerkers die in contact staan met het SYNC lab en met YoungXperts (het jongeren participatie platform van het SYNC lab).

De online survey stond open van 21 april tot en met 2 mei 2021.

STEEKPROEF

SURVEY

Leeftijd en gender

De online survey is ingevuld door 711 jongeren tussen 16.1 en 39.8 jaar. De gemiddelde leeftijd is 23.6. In totaal identificeert 30% van de deelnemers zich als jongen of man, 68.8% identificeert zich als meisje of vrouw, en 0.6% identificeert

zich als non-binair. Een klein aantal deelnemers (0.7%) geeft aan deze vraag liever niet te beantwoorden.

Etniciteit

Uit vragen over etniciteit bleek dat 97.3% van de deelnemers zich (onder andere) identificeert als Nederlands. Voorbeelden van andere genoemde etniciteiten zijn Noord-Europees (2%), Surinaams (1.4%) en Marokkaans (0.8%).

Stedelijkheid en regionale spreiding

In totaal woont 81.2% van de deelnemers in een stad, terwijl 17.3% in een dorp woont. De meeste deelnemers komen uit de provincie Zuid-Holland (40.2%), Utrecht (17.2%), Brabant (11.5%) en Gelderland (10.8%).

Opleidingsstatus en opleidingsniveau

Het merendeel van de deelnemers aan dit onderzoek studeert (72.3%), terwijl 3.9% op de middelbare school zit en 23.6% is afgestudeerd. Demografische informatie voor deze drie groepen apart is te vinden in Tabel 1.

Van alle deelnemers is 68.6% bezig met een universitaire opleiding of heeft een universitair diploma, 21.6% van de deelnemers studeert aan het HBO of heeft een HBO diploma, en 4.7% van de deelnemers is bezig met een MBO opleiding of heeft een MBO diploma. Tenslotte zit 2.8% van de deelnemers op het VWO, 1.1% op de HAVO, en 0.1% volgt praktijkonderwijs.

Tabel 1. *Demografische gegevens apart voor middelbare scholieren, studenten, en afgestudeerden*

	Leeftijd	Geslacht	Woonsituatie
Middelbare scholieren	16.2-19.2 jaar	• 17.9% man • 82.1% vrouw	• 100% thuiswonend • 2-5 huisgenoten (inclusief zichzelf)
Studenten	16.8-33.6 jaar	• 34.2% man • 64% vrouw • 0.8% non-binair	• 59.5% zelfstandig met huisgenoten • 23% thuiswonend • 11.9% alleen wonend • 5.6% samenwonend met partner • 40.4% 3-4 huisgenoten • Maximaal tot aan 35 huisgenoten
Werkenden	21.3-39.8 jaar	• 18.5% man • 81.5% vrouw	• 59.5% samenwonend met partner • 19% alleen wonend • 14.9% zelfstandig met huisgenoten • 6.6% thuiswonend • 45.8% 2 huisgenoten (inclusief zelf)

Note. De percentages tellen niet altijd op tot 100% vanwege missende antwoorden.

JONGERENPANELS

In totaal deden 27 jongeren mee aan zeven verschillende jongerenpanels. Eén van de jongerenpanels werd gehouden met drie middelbare scholieren in Rotterdam (2 meisjes en 1 jongen van 17, 18 en 18 jaar). Bij het tweede jongerenpanel in Rotterdam waren vijf mannelijke MBO niveau 1 studenten aanwezig tussen de 17 en 26 jaar. Tenslotte hebben vijf jongerenpanels online plaatsgevonden. Deelnemers hieraan waren 19 studenten van het HBO en de universiteit (15 mannen, 4 vrouwen).

ANALYSES

GENERALISEERBAARHEID

Met de resultaten van het onderzoek uit deze steekproef kunnen we uitspraken doen over de houding van jongeren tussen de 16 en 39 jaar ten opzichte van het coronapaspoort en de coronamaatregelen met de stijgende vaccinatiegraad. De resultaten uit de survey zijn relatief breed generaliseerbaar vanwege de grote steekproef en de gestructureerde vraagstelling. Wel moet bij het interpreteren van de resultaten in gedachten worden gehouden dat er relatief veel hoogopgeleide deelnemers aan het onderzoek hebben meegedaan. Dat geldt voor zowel de antwoorden op de gesloten vragen als voor de input van jongeren op de open vragen uit de survey.

De jongerenpanels leverden interessante additionele informatie op die hielp om de gegevens uit de survey beter te duiden, zoals achterliggende motieven die niet altijd achterhaald kunnen worden in een survey. De steekproef hier was echter kleiner dan bij de survey vragen. Het is belangrijk om dit in gedachten te houden bij het lezen en interpreteren van de resultaten voortkomend uit de jongerenpanels. Desalniettemin vergroot de inclusie van de jongerenpanels de generaliseerbaarheid van het onderzoek als geheel, doordat veel deelnemers aan de jongerenpanels doorgaans minder goed bereikbaar zijn via survey onderzoek.

ANALYSE GESLOTEN SURVEY VRAGEN

De survey resultaten van de gesloten vragen zijn geanalyseerd met het statistische software programma IBM SPSS Statistics. Er is voornamelijk gebruik gemaakt van beschrijvende statistieken, zoals frequentieverdelingen. In hoofdstuk 4 zijn er correlatieve analyses uitgevoerd om te toetsen of er significante verbanden zijn. In hoofdstuk 5 (naleving coronamaatregelen bij stijgende vaccinatiegraad) zijn er ook additionele toetsende statistieken gedaan, zoals een 'Repeated Measures ANOVA', om te toetsen of de verschillen in gedrag tussen verschillende vaccinatiegraden significant waren.

ANALYSE OPEN SURVEY VRAGEN

Voor de open vragen van de survey is er een kwalitatieve benadering gehanteerd. Een aangewezen beoordelaar heeft alle antwoorden geanalyseerd en op basis daarvan categorieën gecreëerd. Antwoorden die dermate onduidelijk waren werden als 'overig' gecategoriseerd. Na een eerste codeer-ronde werd bekeken of bepaalde categorieën nog samengevoegd konden worden tot één overkoepelende categorie. Bij twijfel over categorieën vond er overleg plaats tussen de onderzoekers. Er heeft echter geen onafhankelijk dubbele codering plaatsgevonden.

ANALYSE INPUT JONGERENPANELS

De jongerenpanels zijn kwalitatief geanalyseerd door de onderzoekers die ook bij de sessie aanwezig waren. In eerste instantie zijn de jongerenpanels per sessie samengevat. Vervolgens is er gekeken naar overeenkomsten en verschillen tussen de verschillende jongerenpanels. De overeenkomsten en verschillen vormden de basis van de conclusies uit de jongerenpanels.

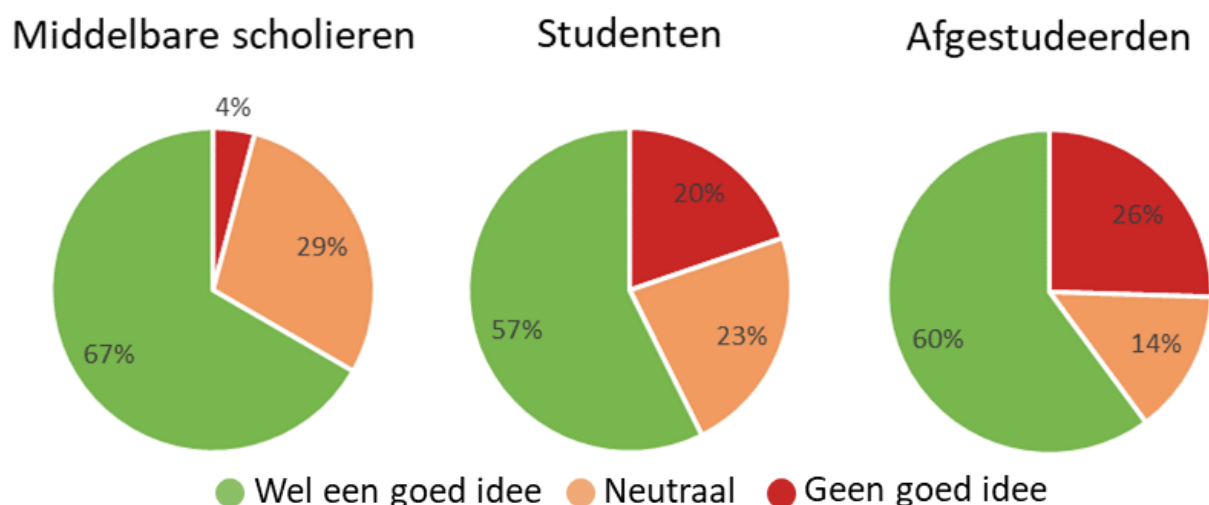
2 MENING CORONAPASPOORT

In de online survey lazen deelnemers een korte uitleg over de mogelijke invoering van een coronapaspoort, met drie mogelijke manieren om een groen vinkje op het paspoort te krijgen zoals beschreven in de vraagstelling op pagina 4. Dezelfde vraag is ook aan jongeren gesteld tijdens de jongerenpanels.

Hieronder worden de resultaten uit de survey samengevat. Vervolgens worden de input en de ideeën voortkomend uit de jongerenpanels beschreven.

RESULTATEN SURVEY

Uit de survey blijkt dat 58.4% van de respondenten het een goed idee zou vinden als het coronapaspoort zou worden ingevoerd. Daarentegen vond 20.5% van de respondenten het geen goed idee en antwoordde 21.1% van de respondenten neutraal. In figuur 1 is de verdeling per doelgroep (scholieren, studenten, afgestudeerden) weergegeven. Het patroon is vergelijkbaar tussen de doelgroepen, hoewel studenten en afgestudeerden vaker aangaven dat zij een coronapaspoort geen goed idee vonden dan scholieren.

Figuur 1. Antwoorden van jongeren op de vraag: "Wat zou je ervan vinden als een coronapaspoort wordt ingevoerd?"

OPEN VRAGEN

Analyse van de open vraag over het coronapaspoort uit de enquête ("Waarom zou je zo'n coronapaspoort wel/geen goed idee vinden") laat zien dat van de 298 redenen die worden gegeven van jongeren die het coronapaspoort **wél een goed idee** vinden, 66.4% vindt dat het paspoort kan zorgen voor meer vrijheid en opening van de economie: "Dit zou een mogelijkheid kunnen zijn waardoor iedereen sneller meer vrijheid krijgt". Daarnaast noemt 23.2% het paspoort een manier om het

besmettingsrisico te verkleinen en meer zicht te houden op de vaccinatiegraad: "Het is een goede maatregel om toezicht te houden op wie er wel gevaccineerd is en wie niet, zodat je de besmettingen goed kan controleren en [het virus] hopelijk niet meer kan muteren". Tenslotte noemt 10.4% het paspoort als een positieve stimulans voor vaccinatie ervaart: "Dit verhoogt de vaccinatie bereidheid".

Van de 155 redenen die worden genoemd waarin naar voren komt dat respondenten het paspoort **géén goed idee** vinden, vindt 32.3% dat het coronapaspoort kan leiden tot een tweedeling in de maatschappij omdat groepen mensen die zich niet willen laten vaccineren en/of geen geld hebben voor toegangstesten worden uitgesloten: "Zorgt voor scheiding in de maatschappij, dit is naar mijn mening discriminatie". Ook ervaart 25.8% het paspoort als het indirect verplicht stellen van vaccinatie, en 17.4% vindt dat jongeren benadeeld worden omdat zij als laatste een vaccinatie kunnen krijgen: "Jongeren worden waarschijnlijk als laatste gevaccineerd. De lockdown hebben we om de ouderen te beschermen. Het zou cru zijn als de ouderen meer vrijheid krijgen dan wij terwijl we dit allemaal voor hen alleen doen". Tot slot vindt 16.8% dat het paspoort juist minder vrijheid geeft en worden privacy zorgen aangekaart in 7.7% van de negatieve responsen.

De overige 115 responsen worden veelal gekenmerkt door voorwaardelijkheid. Zo komt in 22.6% van de responsen terug dat jongeren het paspoort alleen zien zitten wanneer het pas wordt ingevoerd nadat de hele bevolking een eerlijke kans op vaccinatie heeft gehad: "Ik zou het alleen een goed idee vinden als ik de mogelijkheid heb gehad te vaccineren". Daarentegen geeft 11.3% aan het paspoort alleen als een korte-termijn oplossing te zien: "De wereld moet wel weer terug naar normaal, zonder zulke paspoorten, als er een bepaalde vaccinatiegraad bereikt is".

JONGERENPANELS

De reacties uit de jongerenpanels komen grotendeels overeen met de reacties uit de open vragen van de survey. Positieve reacties over het coronapaspoort komen met name van HBO en universitaire studenten. Zij noemen bijvoorbeeld dat een coronapaspoort een manier is om zowel vrijheid als veiligheid te creëren: "Het maakt niet uit of je corona krijgt op onze leeftijd, dus als een paspoort meer vrijheid zou geven doe ik dat". Studenten zien in een coronapaspoort wel mogelijkheden: "Als je wil reizen moet je ook documenten hebben en kunnen aantonen dat je veilig bent, dus waarom niet met het coronapaspoort? Daarnaast verwacht ik dat het tijdelijk is". Middelbare scholieren noemen als positief gevolg van een coronapaspoort de druk op horeca en evenementenorganisaties: "Die moeten gewoon weer open kunnen. Zo'n paspoort zou daar goed voor kunnen helpen".

Zowel scholieren, MBO-studenten, en universitaire studenten zijn het eens over de negatieve gevolgen van het coronapaspoort. Het voornaamste bezwaar dat genoemd wordt, is de onlogische vaccinatievolgorde waardoor jongeren juist als laatste weer vrijheden terugkrijgen: "Een coronapaspoort is niet eerlijk. De plekken waarvoor een coronapaspoort straks nodig is, zijn dingen waar vooral jongeren op af komen. Toch worden jongeren pas als laatst gevaccineerd. Dat is totaal niet logisch. De vaccinatie volgorde moet worden omgedraaid". Daarnaast zijn er zorgen over het verplichte karakter van het coronapaspoort: "Je wordt ergens wel geforceerd om een bepaalde richting op te gaan. Je krijg meer vrijheid maar je levert ook vrijheid in", en: "Ik vind het een beroving van mijn vrijheid".

Met name MBO studenten geven aan zich zorgen te maken om hun privacy, en zijn bang dat ze door middel van een coronapaspoort voortdurend getrackt zullen worden. Daarnaast vinden deze jongeren dat er op deze manier een tweedeling gemaakt wordt in de maatschappij, tussen degenen die wel en niet meer vrijheden genieten: "...en dat is niet gezond". Het coronapaspoort is namelijk voornamelijk 'werkbaar' voor degenen die gevaccineerd zijn: "Het is niet eerlijk voor degenen die zich niet willen laten vaccineren: die zouden zich dan de hele tijd moeten laten testen. Er is veel onrust in het nieuws over de vaccins, en daarmee is het vertrouwen in de vaccins ontzettend gedaald. Je moet je laten vaccineren om privileges te krijgen: een vaccinatie nemen wordt zo indirect verplicht. Dit lijkt me niet oke als vaccineren ook risicovol is". Tenslotte zien deze jongeren een coronapaspoort ook niet als een duurzame oplossing: "Voordat je het weet, zitten we heel lang met zo'n paspoort opgescheept".

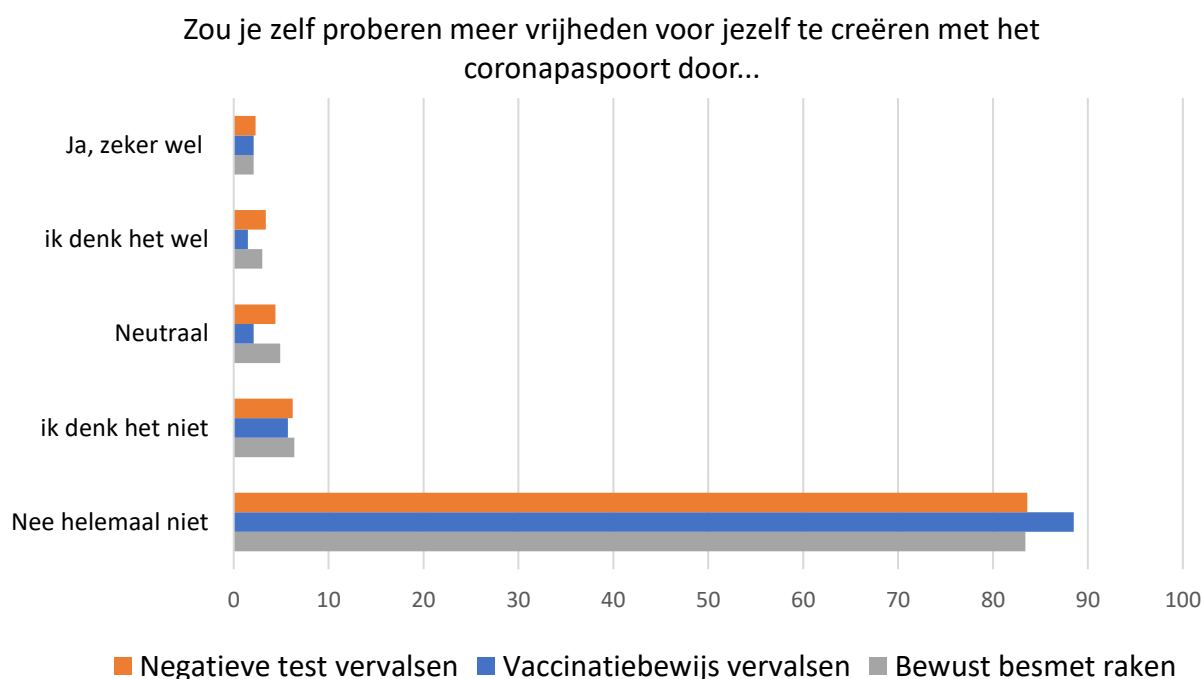
Zowel middelbare scholieren als MBO studenten geven aan te verwachten dat er een opstand komt bij invoering van een verplicht corona paspoort. Met name de verplichting zit hen dwars. De MBO studenten in het jongerenpanel geven verder aan dat zij niet mee willen doen aan het coronapaspoort en dat zij, als dit wordt ingevoerd, in plaats van het bezoeken van georganiseerde evenementen waarschijnlijk zelf feestjes zullen organiseren.

3 VRIJHEID CREËREN MET HET CORONAPASPOORT

In de online survey werd aan jongeren de vraag gesteld of zij meer vrijheden voor zichzelf zullen creëren met een coronapaspoort. Dit werd uitgevraagd op drie mogelijke manieren: een negatieve test vervalsen, een vaccinatiebewijs vervalsen, of bewust besmet raken met het virus om op die manier een groen vinkje te krijgen in het coronapaspoort. Dezelfde vraag werd ook gesteld vanuit het perspectief van hun leeftijdsgenoten.

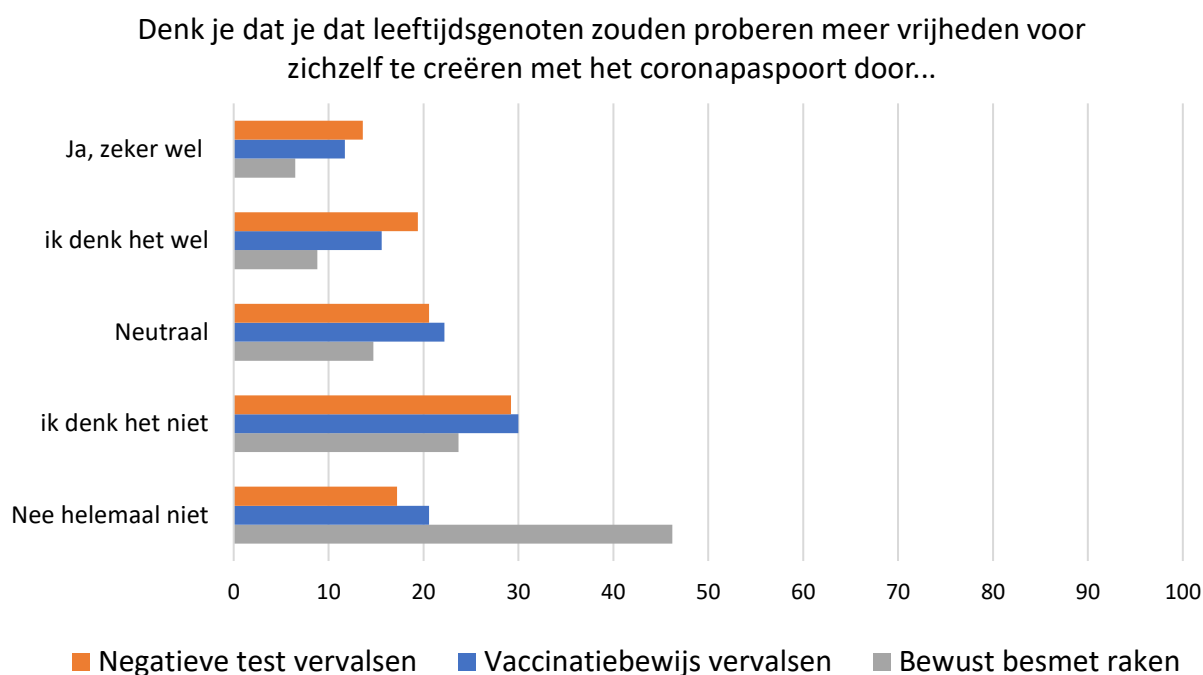
RESULTATEN SURVEY

Uit de survey blijkt dat het overgrote deel van de respondenten (>83%) **zelf** helemaal niet zou proberen om extra vrijheid te creëren door het vervalsen van vaccinatiebewijs of test; of door bewust besmet raken door corona (zie Figuur 2).

Figuur 2. Antwoorden van jongeren op de vraag: "Zou je **zelf** proberen meer vrijheden voor jezelf te creëren met het coronapaspoort door..."

Circa 30% van de respondenten denkt wel dat leeftijdsgenoten negatieve testen of vaccinatiebewijzen zouden vervalsen om meer vrijheid te creëren (ondanks dat ze dat zelf niet zouden doen, zie Figuur 3). Daarnaast denk 15% dat leeftijdsgenoten zich bewust zouden besmetten om meer vrijheid te krijgen.

Figuur 3. Antwoorden van jongeren op de vraag: “Denk je dat je dat **leeftijdsgenoten** zouden proberen meer vrijheden voor zichzelf te creëren met het coronapaspoort door...”

MOGELIJKE ACHTERLIGGENDE MOTIEVEN

Mensen verschillen van elkaar in de mate waarin zij op natuurlijke wijze geneigd zijn om spanning op te zoeken. Om te bekijken welke respondenten sneller geneigd zouden kunnen zijn om meer vrijheden voor zichzelf te creëren met het coronapaspoort is vervolgens een correlatieanalyse uitgevoerd. Hieruit bleek dat er een samenhang bestaat tussen de persoonlijkheidstrekketrek ‘spanningsbehoefte’ (zucht naar avontuur en nieuwe ervaringen) en de gerapporteerde neiging om zelf vrijheid te creëren met het coronapaspoort ($r = .214$, $p < .001$, $n = 588$). Dit betekent dat respondenten die een hogere gemiddelde score rapporteerden op vrijheid creëren ook hoger scoorden op spanningsbehoefte in het dagelijks leven. Deze relatie werd niet gevonden voor de gerapporteerde verwachting dat leeftijdsgenoten vrijheid zouden opzoeken ($r = .034$, $p = .405$, $n = 588$).

Daarnaast werd er een samenhang gevonden tussen het aantal huisgenoten en de gerapporteerde neiging om zelf vrijheid te creëren met het coronapaspoort ($r = .110$, $p = .007$, $n = 589$). Dit betekent dat respondenten die met meer huisgenoten wonen een hogere gemiddelde score rapporteerden op vrijheid creëren. Deze relatie werd niet gevonden voor de gerapporteerde verwachting dat leeftijdsgenoten vrijheid zouden opzoeken ($r = .007$, $p = .856$, $n = 605$).

OPEN VRAGEN

Waarom zouden jongeren test/vaccinatiebewijzen vervalsen of bewust corona oplopen?

Er zijn 48 redenen gecodeerd van respondenten die **zelf** aangeven dat ze zouden overwegen om meer vrijheid te creëren. Hiervan geeft 26.5% aan dat zij dit zouden doen omdat zij snakken naar meer vrijheid: "Ik ben al die maatregelen spuugzat. Ik ben depressief geworden, kan niks maken van mijn studententijd en wil mensen ontmoeten van mijn opleiding. Als ik de kans kan pakken dit wel te doen, zal ik het zeker doen". Daarnaast geeft 20.4% aan dat zij dit zouden doen omdat zij reeds besmet zijn geweest met covid-19, maar een langere tijd geleden: "Ben al besmet geweest, geloof niet dat ik nog gevaar loop of gevaar vorm voor anderen. Is wel in september geweest, dus zou niet in aanmerking komen voor een groen vinkje en ben pas laat aan de beurt met vaccineren". Ook noemt 16.3% dat zij vervalsing of bewuste besmetting zouden overwegen omdat zij het oneerlijk vinden dat ouderen die reeds gevaccineerd zijn meer vrijheden hebben en/of dat zij het niet eens zijn met de vaccinatievolgorde: "Ik zou dit niet doen als ik tijdig een vaccinatie krijg. Als dit heel lang duurt zou ik ziek worden wel overwegen, zeker als het risico tot besmetten van ouderen al verminderd is" en zou 14.3% overwegen zichzelf bewust te laten besmetten vanuit risico overweging: "Dan ben je ervan af, en gezien mijn leeftijd en gezondheid is het risico miniem". Ook geeft 10.2% van de respondenten aan dat dit overwegen omdat zij geen vaccinatie, maar wel vrijheden willen hebben. De overige 10.2% overweegt testvervalsing of bewuste besmetting vanwege individuele redenen zoals test-moeheid.

Analyse van de open vragen laat zien dat van de 275 redenen die door respondenten zijn gegeven over waarom **leeftijdsgenoten** wel zouden proberen meer vrijheid te creëren, de meerderheid (52.5%) denkt dat leeftijdsgenoten dit zouden doen omdat zij snakken naar meer vrijheid. Daarnaast geeft 17.5% aan dat leeftijdsgenoten dit zouden doen vanuit risico afweging: "Zelf corona krijgen is je eigen risico dus prima", terwijl eveneens 17.5% aangeeft dat zij dit zouden doen omdat het vervalsen van documenten vóór corona ook al gebeurde en het relatief makkelijk is (denk bijvoorbeeld aan de avondklok vrijstelling). Ook noemt 10.2% dat dit gedrag ontstaat doordat jongeren het oneerlijk vinden dat ouderen die reeds gevaccineerd zijn meer vrijheden hebben en/of dat zij het niet eens zijn met de vaccinatievolgorde: "Als je het invoert voordat iedereen een vaccinatie is aangeboden gaat er geheid gefraudeerd worden. De groep met de meeste energie, laagste sterfterisico en laatste in de vaccinatierij; het resultaat laat zich raden". Tot slot geeft 2.5% aan dat test-moeheid mogelijk een rol speelt.

Waarom zouden jongeren juist niet proberen meer vrijheid proberen te creëren?

Van de 168 redenen die door respondenten zijn genoemd over waarom leeftijdsgenoten **niet** zouden proberen meer vrijheid te creëren, komt in 27.4% van

de responsen terug dat leeftijdsgenoten hun verantwoordelijkheid zullen nemen. Daarnaast geeft 23.2% aan dat leeftijdsgenoten dit niet zouden doen vanwege de ernst van de situatie en/of angst voor corona, terwijl 20.2% aangeeft dat het frauderen met testen of vaccinatiebewijzen te moeilijk is terwijl (zelf)tests juist relatief makkelijk zijn. Tot slot komt in 6.0% van de responsen terug dat alleen een selecte groep leeftijdsgenoten dit zou overwegen en geeft eveneens 6.0% van de respondenten aan dat leeftijdsgenoten het coronapaspoort juist als een positieve ontwikkeling ziet en daardoor solidair zullen zijn.

Hoe kan het creëren van vrijheden worden voorkomen?

Analyse van de open vraag over hoe het creëren van vrijheid door leeftijdsgenoten voorkomen zou kunnen worden, laat zien dat van de 548 mogelijke oplossingen die zijn genoemd, 214 oplossingen te maken hebben met **algemeen beleid** rondom het coronapaspoort. De reacties lopen sterk uiteen. Binnen deze categorie vindt 34.1% van de respondenten dat er strenge controles en/of straffen moeten komen om dit tegen te gaan. Daarentegen vindt 33.7% dat dit soort praktijken tegengegaan kunnen worden door geen (verplicht) coronapaspoort in te voeren of het paspoort aan te passen, bijvoorbeeld door de periode van vrijheid die kan worden verkregen na besmetting met covid-19 te verkorten. Bovendien vindt 17.3% dat invoering van het paspoort samen moeten hangen met versoepeling van maatregelen voor jongeren: "Meer ruimte geven voor normaal studeren en sporten zodat de gezelligheid thuis nog beperkt kan worden", en denkt 15.4% dat vrijheid creëren tegengegaan kan worden door vervalsing moeilijk(er) te maken.

Ook werden 161 oplossingen gegeven die te maken hebben met het **medisch beleid** rondom invoering van het coronapaspoort. Binnen deze categorie vindt 46.6% van de respondenten dat corona testen voor toegang gemakkelijker (bijvoorbeeld een zelftest i.p.v. pcr test) en/of gratis beschikbaar moeten zijn. Ook denkt 28.6% dat vrijheid creëren tegengegaan kan worden door verhoging van de vaccinatiesnelheid, zodat jongeren weten dat zij op korte termijn ook de kans krijgen om zich te laten vaccineren. Tot slot wordt in 24.8% van de responsen genoemd dat het aanpassen van de vaccinatievolgorde (jongeren niet achteraan in de rij zetten) en/of invoering van het paspoort nadat iedereen een eerlijke kans op vaccinatie heeft gehad een goede oplossing zou zijn.

Daarnaast werden er 95 oplossingen gegeven die te maken hebben met **informatievoorziening**. In 33.7% van de antwoorden werd genoemd dat een jongeren-campagne om vrijheid creëren tegen te gaan zou kunnen helpen: "Een sociale mediacampagne die zich richt op jongeren, waarin verantwoordelijkheid en een saamhorigheidsgevoel voorop staan", en 25.3% van de jongeren gaf aan dat het vergroten van moreel besef en sociale controle een oplossing zou kunnen zijn. Ook

had 25.3% van deze oplossing betrekking op dat er meer transparantie en openheid zou moeten zijn over invoering van het paspoort en andere coronamaatregelen: "Bied perspectief en ga in gesprek met jongeren". Wanneer jongeren zich meer betrokken voelen bij het beleid, zouden zij zich er mogelijk minder snel tegen gaan verzetten: "Luisteren naar jongvolwassenen. Studenten en jongvolwassenen daar wordt niet naar gekeken met alle maatregelen. Of zo ziet het er in ieder geval uit". Tot slot zou een specifieke vaccinatiecampagne voor jongeren volgens 15.8% van de respondenten een mogelijke oplossing zijn.

De overige 78 responsen konden niet in een specifieke categorie ingedeeld worden. Een deel hiervan gaf bijvoorbeeld aan dat het niet nodig is om vrijheid creëren tegen te gaan. Dit werd genoemd in 39.7% van de overige responsen. Ook werd bijvoorbeeld genoemd dat ouderen die reeds een vaccinatie hebben gehad meer solidariteit zouden moeten tonen naar jongeren: "Voorkomen dat de ouderen en risicogroepen massaal op vakantie gaan en naar terrassen e.d. terwijl wij dat niet mogen, ik zou wel wat dankbaarheid willen vanuit die groep waarvoor wij binnen zitten".

JONGERENPANELS

De reacties uit de jongerenpanels komen grotendeels overeen met de reacties uit de open vragen van de survey. Jongeren geven aan dat negatieve coronatests kunnen worden doorverkocht. De verwachting is dat dit ook gebeurt als er een coronapaspoort is. Hetzelfde geldt voor een vaccinatiebewijs, al denken jongeren dat dit waarschijnlijk moeilijker is.

Middelbare scholieren en MBO studenten geven aan dat ze absoluut niet denken dat jongeren zichzelf zullen laten besmetten. De belangrijkste reden om dit niet te doen is om kwetsbare huisgenoten niet te besmetten. Universitaire studenten daarentegen geven verschillende redenen waarom ze dit misschien juist wel zouden doen, zoals: "We zaten ruim een maand in quarantaine omdat we om en om besmet raakten, ook was er een huisgenoot die extra gevoelig was voor het virus. Die hebben we weggestuurd en toen zijn we allemaal besmet geraakt. Natuurlijk waren we erg streng met quarantaine regels"; "Ook al lopen we bewust risico, dat doen we misschien wel juist om verantwoordelijk te zijn"; "Mensen willen een week ziek worden voor vrijheid, zo ver zijn we nu al". Naast deze redenen noemen jongeren ook de kleine kans er zelf ernstig ziek van te worden, dat het minder gedoe is dan elke keer testen, en omdat je dan veiliger naar je ouders of familieleden kan. Een mogelijke verklaring voor het verschil tussen middelbare scholieren en MBO studenten enerzijds en HBO- en universitaire studenten anderzijds, is dat HBO- en universitaire studenten vaker op kamers wonen en dus meestal geen rekening hoeven te houden met kwetsbare huisgenoten.

De positieve houding ten opzichte van het je expres laten besmetten met covid-19 lijkt met name een rol te spelen bij universitaire studenten in een specifieke studentenstad, die in een groot studentenhuus wonen (bijvoorbeeld met zijn 20-en). Omdat het hele huishouden in quarantaine moet wanneer één bewoner verkouden is, zaten deze studenten erg vaak allemaal binnen. Allemaal tegelijk je laten besmetten zorgt er dan voor dat je sneller weer wat vrijheid terugkrijgt. Studenten geven hierin aan dan wel erg streng te zijn met quarantaine regels, omdat zij absoluut geen anderen willen besmetten.

Hoe kan het creëren van vrijheden worden voorkomen?

Jongeren geven aan dat duidelijke communicatie over bijvoorbeeld waarom het belangrijk is dat jongeren zich ook in deze fase van de pandemie (met stijgende vaccinatiegraad) aan de regels houden, zou kunnen helpen. "Leg bijvoorbeeld uit wat voor gevolgen nieuwe mutaties kunnen hebben". De communicatie moet afgestemd zijn op specifieke doelgroepen en samen met jongeren vormgegeven worden (zie communicatie hieronder).

Als een groen vinkje op je paspoort ook te bereiken is door middel van een gratis (zelf)test, dan zullen studenten eerder hiervoor kiezen. Maar als ze moeten betalen voor een PCR test (pijnlijk, duur), dan is jezelf laten besmetten wel een optie. Aangezien studenten onderaan de lijst staan om in aanmerking te komen voor een vaccinatie, is dit dan de enige optie die ze hebben om wat meer vrijheid terug te krijgen.

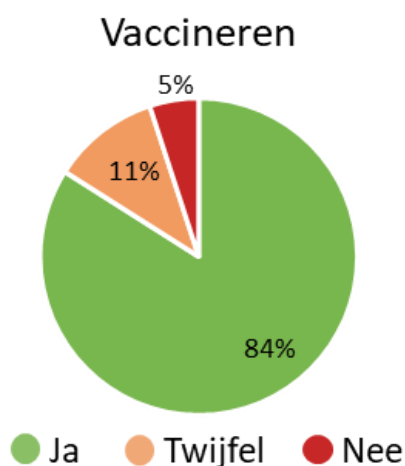
Tenslotte geven jongeren ook aan dat een hogere plaats op de vaccinatievolgorde lijst zou helpen om het creëren van vrijheden tegen te gaan. De vaccinatiebereidheid onder jongeren is hoog en wordt in detail beschreven in het volgende hoofdstuk.

4 BEREIDHEID VOOR VACCINEREN EN ZELFTESTEN

Zowel in de online survey als in de jongerenpanels is de vraag gesteld of jongeren van plan zijn zich te laten vaccineren, en waarom wel of waarom niet. Daarnaast is in de online survey gevraagd naar zelftest bereidheid. Hieronder worden de resultaten beschreven.

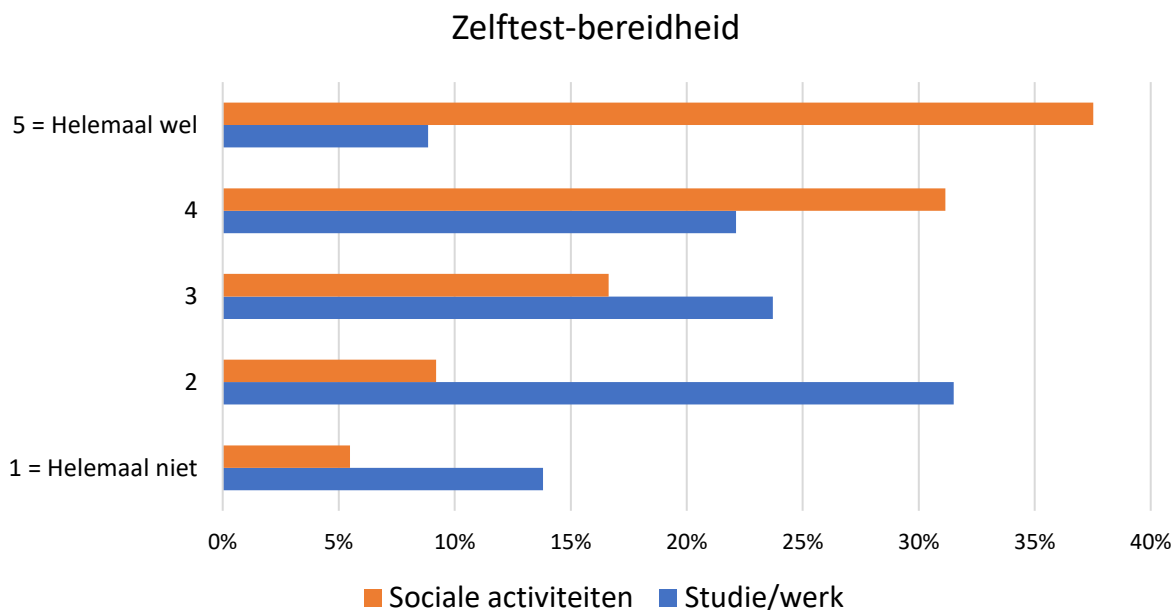
RESULTATEN SURVEY

De vaccinatiebereidheid onder deelnemers van de survey is hoog: 84% wil zich laten vaccineren, 5% wil zich niet laten vaccineren en 11% geeft aan dit nog niet zeker te weten (Figuur 4). Het percentage respondenten dat zich niet wil laten vaccineren is gelijk tussen middelbare scholieren, studenten en afgestudeerden. Iets meer afgestudeerden geeft aan dat zij nog twijfelen over vaccinatie.

Figuur 4. Antwoorden van jongeren op de vraag: “Wil je je laten vaccineren?”

In de survey is gevraagd in hoeverre respondenten dachten dat leeftijdsgenoten bereid zouden zijn om 2 keer per week een corona zelftest te doen voor fysiek onderwijs (studenten) of werk (afgestudeerden) en sociale activiteiten (bijvoorbeeld horeca of studentenvereniging). Wat opvalt is dat respondenten inschatten dat hun leeftijdsgenoten eerder bereid zijn om zelftesten te gebruiken voor sociale activiteiten dan voor studie of werk (Figuur 5). Van de middelbare scholieren en studenten schat 71% in dat leeftijdsgenoten bereid zijn om te zelftesten voor sociale activiteiten, versus 31% voor onderwijs. Van de afgestudeerden schat 61% in dat leeftijdsgenoten bereid zijn om te zelftesten voor sociale activiteiten, versus 30% voor werk.

Figuur 5. Antwoorden van jongeren op de vraag: “In hoeverre denk je dat je leeftijdsgenoten bereid zijn om 2x in de week een corona zelftest te doen?”

OPEN VRAGEN

Ondanks dat het merendeel van de jongeren positief is over vaccinatie, zijn er ook jongeren die twijfelen of zich niet willen laten vaccineren. De analyse van de open vragen over dit onderwerp zijn specifiek gericht op het achterhalen van de beweegredenen van die kleinere groep jongeren.

Uit een analyse van de open vragen van respondenten die **twijfelen over vaccinatie**, blijkt dat van de 61 genoemde redenen als voornaamste reden angst voor bijwerkingen en/of onzekerheid over lange termijn gevolgen wordt genoemd (54.1%). Overige redenen die genoemd worden zijn: gevoel dat vaccinatie niet noodzakelijk is (18.0%, vanwege het kleine risico op ernstige gevolgen van covid-19 of verwachting dat er reeds groepsimmunitet is opgebouwd wanneer jongeren aan de beurt zijn), zwangerschap of toekomstige kinderwens (11.5%), twijfel over bepaalde type vaccins (8.2%), overige redenen (8.2%).

Uit een analyse van de open vragen van respondenten die zich **niet willen laten vaccineren**, blijkt dat van de 32 genoemde redenen, de helft (50.0%) als voornaamste reden noemt dat zij vaccinatie niet nodig vinden (bijvoorbeeld omdat covid-19 voor hen niet gevaarlijk is). Daarnaast geeft 40.6% aan zich niet te willen vaccineren vanwege angst voor bijwerkingen en/of onzekerheid over lange termijn gevolgen. De overige 9.4% wil zich niet laten vaccineren vanwege persoonlijke redenen zoals naaldenangst.

JONGERENPANELS

De reacties uit de jongerenpanels komen grotendeels overeen met de belangrijkste reacties uit de open vragen van de survey. De MBO studenten gaven tijdens de brainstorm allemaal aan niet gevaccineerd te willen worden. De middelbare scholieren gaven tijdens een brainstorm aan dat ze twijfelden. De twijfel lijkt vooral te worden veroorzaakt door de onduidelijke en wisselende communicatie over de vaccins: "Niemand weet wat erin zit", "Als heel duidelijk is dat het heel betrouwbaar en veilig is, zou ik het wel doen. Maar nu twijfel ik", en: "Als je een vaccin neemt kan je alsnog corona krijgen, dus waarom zou ik het dan doen?"

HBO en universitaire studenten geven over het algemeen aan zich wel te willen laten vaccineren, maar doen dit alleen voor anderen, niet voor zichzelf. Jongeren redeneren dat het voor hen niet meer nodig is zich te laten vaccineren, als tegen de tijd dat ze aan de beurt zijn alle kwetsbare mensen al gevaccineerd zijn. Om deze reden verwachten studenten dat de vaccinatiebereidheid afneemt naarmate het langer duurt voor jongeren opgeroepen worden.

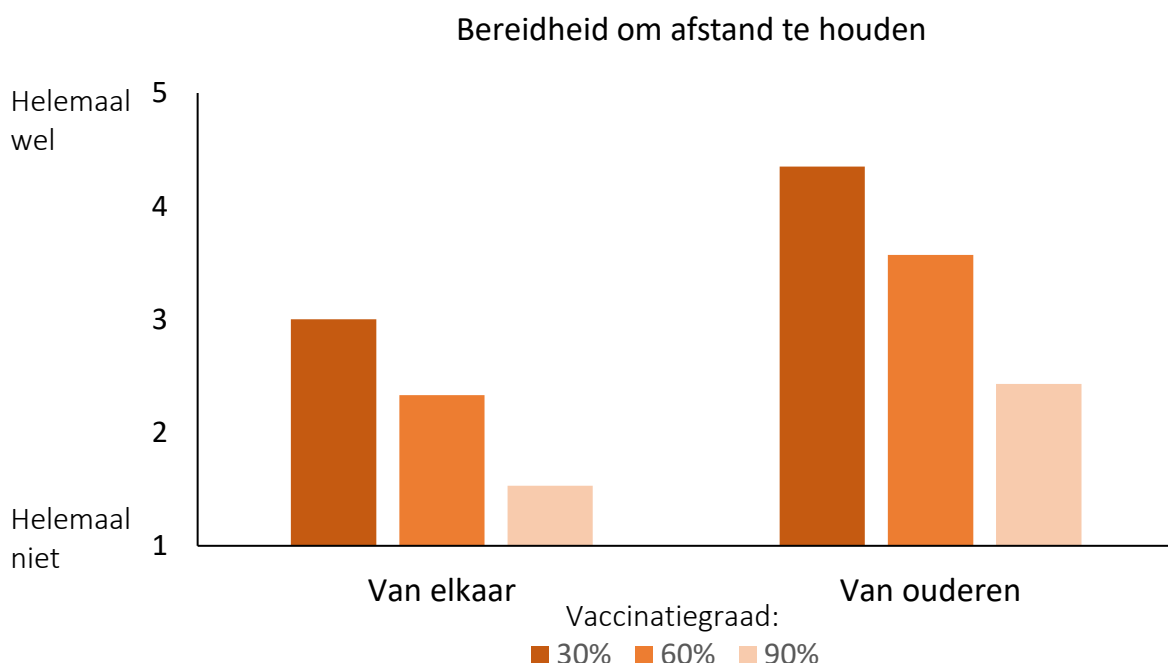
Tijdens alle jongerenpanels opperden jongeren het idee om, als de groep 18-40 jaar aan de beurt is, onderaan te beginnen: "Qua risico's lijkt er weinig verschil te zitten tussen gezonde mensen van 35 en 18. Jongeren hebben echter veel meer sociale contacten, en het is moeilijker voor hen om zich aan de maatregelen te houden. Is dat niet objectief gezien een veel slimmere vaccinatiestrategie?" Uit eerder onderzoek van het SYNC-lab blijkt ook dat de impact van de coronacrisis groter is op het welzijn van jongeren². Bovendien trekken veel van de evenementen waarvoor straks misschien een coronapaspoort nodig is vooral jongeren. Als zij op tijd worden gevaccineerd, kan ook het creëren van vrijheden met het coronapaspoort worden tegengegaan.

5 NALEVING MAATREGELEN BIJ STIJGENDE VACCINATIEGRAAD

In de online survey zijn jongeren gevraagd om aan te geven in hoeverre ze verwachten dat ze afstand zullen houden van elkaar, en tot oudere mensen, als de vaccinatiegraad in Nederland 30%, 60%, en 90% is. Deze vraag kwam ook aan bod tijdens de jongerenpanels. Resultaten worden hieronder beschreven.

RESULTATEN SURVEY

De resultaten laten zien dat jongeren een afname laten zien in de bereidheid om afstand te houden van anderen naarmate de vaccinatiegraad stijgt ($F(1.75, 1123.17) = 1628.42, p < .001, \eta^2 = .72$). Echter, de mate waarin jongeren verwachten minder afstand te houden van anderen is afhankelijk van de persoon waarvan ze afstand zouden moeten houden. Het blijkt dat jongeren verwachten meer afstand te blijven van ouderen dan van hun leeftijdsgenoten (zie Figuur 6), zelfs bij een stijgende vaccinatiegraad ($F(1, 641) = 1237.52, p < .001, \eta^2 = .66$). Jongeren houden dus rekening met wie de ander is, op het moment dat zij wel of geen afstand houden.

Figuur 6. Dit figuur laat zien in hoeverre jongeren bereid zijn om afstand te houden van elkaar en van ouderen naarmate de vaccinatiegraad stijgt van 30%, 60%, naar 90%. Hoe hoger de score, hoe meer bereid jongeren zijn om afstand te houden.

Uit de resultaten blijkt dat jongeren een soortgelijk patroon verwachten van hun leeftijdsgenoten: jongeren verwachten dat hun leeftijdsgenoten minder bereid zijn om afstand te houden van anderen naarmate de vaccinatiegraad stijgt ($F(1.73, 1222.44) = 1729.58, p < .001, \eta^2 = .71$), maar ook dat leeftijdsgenoten meer bereid zijn afstand te houden van ouderen dan van elkaar ($F(1, 708) = 1958.13, p < .001, \eta^2 = .73$).

Soortgelijke resultaten zijn ook terug te zien voor andere maatregelen. Jongeren zijn bereid om elkaar en ouderen meer te zien naarmate de vaccinatiegraad stijgt ($F(1.70, 1089.12) = 947.06, p < .001, \eta^2 = .60$), en de bereidheid om te testen bij klachten neemt af bij een stijgende vaccinatiegraad ($F(1.51, 967.16) = 464.38, p < .001, \eta^2 = .42$).

JONGERENPANELS

De bereidheid om de maatregelen na te leven neemt volgens jongeren niet alleen af vanwege de stijgende vaccinatiegraad. Zo wordt de toename van werken op kantoor door andere leeftijdsgroepen, terwijl zij nog grotendeels thuis zitten als één van de redenen genoemd. Daarnaast geven ze aan dat ze zich niet meer gehoord voelen. Dit heeft als gevolg dat ze minder bereid zijn om zich aan de maatregelen te houden. “Ik houd het niet meer bij, ik voel me toch niet meer gehoord. Nieuwe maatregelen, het boeit me niet zoveel meer”.

Dit betekent niet dat jongeren zich onverantwoordelijk gedragen, er worden alleen steeds meer andere keuzes gemaakt. Studenten kiezen er bijvoorbeeld bewust voor om onderling geen afstand meer te houden, maar wanneer ze naar hun ouderlijk huis gaan nemen ze wel extra maatregelen, door bijvoorbeeld een zelf-test te doen. Net als bij de enquête blijkt ook hier dat jongeren zich bewust zijn van het feit dat je moet oppassen met (onbekende) ouderen. Jongeren geven aan dat ze hier rekening mee houden en dat ze het verstandig vinden dat er afstand genomen wordt van oudere mensen, maar bijvoorbeeld ook van zwangere vrouwen.

Middelbare scholieren en de MBO-studenten aan dat ze wel afstand houden van leeftijdsgenoten en vrienden wanneer één van hen positief getest is op corona. Uit gesprekken met studenten blijkt dat zij dit ook proberen, maar dat het soms wel moeilijk is vanwege het samenwonen in kleine studentenhuizen. Tot slot geven alle jongeren wel aan dat, als de grootste groep kwetsbaren de mogelijkheid heeft gehad zich te laten vaccineren, ze dan weer teruggaan naar hun oude leven.

6 BEHOEFTE OM BIJ TE DRAGEN AAN DE MAATSCHAPPIJ

Via een aantal stellingen in de online survey gaven jongeren duidelijk aan onderdeel te willen zijn van de oplossing in deze crisis, maar dat het moeilijk is om deze goede intentie in praktijk te brengen (zie ook Figuur 7). Dit is een patroon dat ook naar voren kwam tijdens de jongerenpanels.

DE DRIVE VAN JONGEREN

De resultaten uit de survey lieten zien dat 62% van de jongeren het gevoel heeft dat de mening van jongeren tijdens de crisis belangrijk is. Daarnaast geeft meer dan een derde van de jongeren (35%) aan dat ze behoefte hebben om hun stem te laten horen tijdens de crisis. Ook in jongerenpanels komt dit geluid naar voren: jongeren geven aan dat ze zelf veel ideeën hebben over bijvoorbeeld de weg uit de coronacrisis. Jongeren hebben de behoefte om uit te leggen hoe deze situatie is voor hen, wat belangrijk is voor hen, en om mee te denken over hoe de situatie verbeterd kan worden.

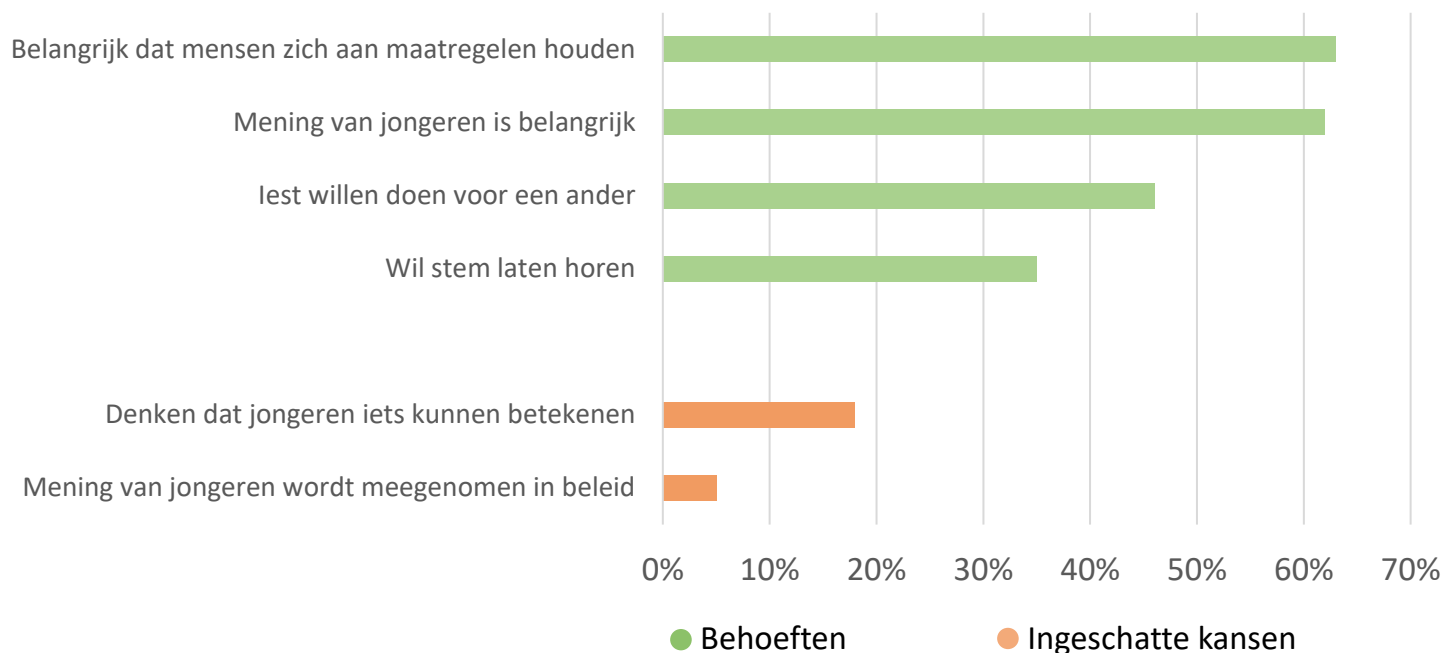
De uitkomsten uit de online survey laten de grote maatschappelijke betrokkenheid van jongeren zien: 63% van de jongeren geeft aan het belangrijk te vinden dat mensen zich aan de maatregelen houden, en 46% zou graag iets willen doen om anderen te helpen tijdens de crisis. In jongerenpanels komt vaak naar voren dat de belangrijkste reden om zich te houden aan de maatregelen, en zelfs om zich te laten vaccineren, is omdat ze zowel bekende als onbekende anderen willen beschermen: "Ik zie mijn oma ook nog!".

Tegelijkertijd komt uit de gesprekken met jongeren naar voren dat zij het gevoel hebben in de media en door beleidsmakers te worden weggezet als de 'boeman' van deze crisis: "Het werd onze schuld, wij hadden het verpest". Dit voelt oneerlijk en motiveert niet tot het naleven van de coronamaatregelen. Jongeren zagen hoe hun ouders na een aantal maanden gewoon weer naar hun werk gingen, terwijl zij nog steeds thuisonderwijs kregen en weinig tot geen sociaal contact mochten hebben. Jongeren voelen zich niet gehoord: "Jongeren hebben het idee dat er totaal niet naar ze geluisterd wordt. Het beeld is geschetst dat studenten asociaal gedrag vertonen, de schuld wordt bij studenten gelegd. (...) Wij vinden dat de balans aan wie er gedacht wordt te veel aan één kant ligt en dat is niet aan de kant van de jongeren".

In de online survey geven jongeren dan ook aan dat ze, ondanks hun drive om bij te dragen aan de maatschappij en hun stem te laten horen, niet het gevoel hebben dat dat mogelijk is. Slechts 18% van de jongeren geeft aan te denken dat ze tijdens de crisis iets kunnen betekenen voor de maatschappij, en maar 5% van de jongeren heeft het gevoel dat de mening van jongeren wordt meegenomen in beleidskeuzes.

In jongerenpanels wordt aangegeven dat jongeren het gevoel hebben het vertrouwen niet krijgen om verantwoordelijkheid te tonen in bijvoorbeeld het organiseren van coronaproof bijeenkomsten met leeftijdsgenoten: "Dat wantrouwen mag wel eens over zijn".

Bijdragen aan de maatschappij: Behoeften versus ingeschatte kansen

Figuur 7. Dit figuur laat hoeveel procent van de jongeren het eens was met de bovenstaande stellingen. Te zien is een duidelijk verschil tussen de hoeveelheid jongeren die het belangrijk vinden bij te dragen aan de maatschappij, en de hoeveelheid jongeren die denken dat ze echt iets kunnen betekenen op dit moment.

KANSEN VOOR JONGEREN EN BELEID

De hierboven beschreven resultaten laten zien dat jongeren een sterke drive hebben om hun stem te laten horen, om verantwoordelijkheid te krijgen, en om mee te denken over creatieve oplossingen in deze tijd. Het levert voor zowel jongeren als beleidsmakers kansen op wanneer de stem van jongeren wordt betrokken bij beleid (vergelijkbaar met burgerparticipatie). Enerzijds kan het bieden van kansen aan jongeren om zich in te zetten voor de maatschappij een positief effect hebben op het welzijn van jongeren³. Anderzijds zijn jongeren goed in het bedenken van out-of-the box oplossingen⁴ en initiatieven die niet alleen vóór, maar juist in samenwerking met, jongeren worden bedacht hebben meer kans van slagen⁵. Het betrekken van jongeren bij het vormgeven en uitvoeren van beleid, vergroot het draagvlak.

7 BEHOEFTE AAN EENDUIDIGE, OBJECTIEVE EN TOEGANKELIJKE INFORMATIE

Tijdens *alle* jongerenpanels kwamen duidelijke geluiden naar voren over de behoefte aan eenduidige, objectieve en toegankelijke informatie. Hieronder staat beschreven waar jongeren tegenaan lopen, waar ze behoefte aan hebben, en hoe dat volgens jongeren bewerkstelligd zou kunnen worden.

VRAAG VANUIT JONGEREN

Alle jongeren geven aan dat de informatie rondom het coronavirus, de maatregelen en de vaccinaties te weinig, te onduidelijk, te wisselend, en te weinig transparant is. Hierdoor is het moeilijk om feiten van fabels te onderscheiden m.b.t. de vaccinaties, en om de ernst van de situatie op waarde te schatten. Jongeren geven aan dat meer informatie en transparantie gewenst is over de huidige stand van zaken (besmettingscijfers, sterftcijfers, effecten van de maatregelen), de beweegredenen achter de verschillende maatregelen, de vaccinaties en bijwerkingen, en de vaccinatiestrategie. Specifiek noemden jongeren de volgende punten.

In het begin van de crisis werden sterftcijfers genoemd, op een gegeven moment niet meer. Zonder uitleg werd het weggelaten. Het ineens achterhouden van dit soort informatie zonder reden of uitleg, in combinatie met weinig transparantie, en steeds wisselende berichtgeving over bijvoorbeeld vaccinaties, schept wantrouwen in de richting van de regering en het beleid.

Jongeren zijn van mening dat de overheid te weinig modellen en statistieken deelt op basis waarvan over de maatregelen wordt besloten: "Er zijn te veel aannames en te weinig feiten". Als jongeren begrijpen waarom bepaalde maatregelen noodzakelijk zijn, zullen ze eerder bereid zijn zich eraan te houden: "Leg mij uit waarom ik mij specifiek aan maatregel x of y moet houden. Dan begrijp ik hoe het kan helpen." Jongeren willen weten waarop beslissingen gebaseerd zijn.

WAAROM IS DIT BELANGRIJK?

Doordat de communicatie zoals hierboven beschreven tekortschiet en niet gericht is op jongeren, heerst er bij jongeren een sterk gevoel van wantrouwen richting de overheid en dus het beleid. Daarnaast zorgt de steeds wisselende informatie over bijvoorbeeld de vaccinaties ervoor dat veel jongeren niet meer weten welk vaccin nu wel of niet veilig is, welke maatregelen wel of niet helpen, en waarom dat zo is. Ook ervaren zij een gebrek aan maatwerk, bijvoorbeeld specifieke richtlijnen voor studentenhuizen, en ervaren ze vanuit de overheid onbereidheid om mee te denken

aan creatieve oplossingen voor jongeren en studenten. Samen leidt dit ertoe dat jongeren minder snel geneigd zijn zich aan de coronamaatregelen te houden.

VOORGESTELDE OPLOSSINGEN

Jongeren willen antwoord op vragen zoals: Wat zit er in de vaccins? Hoe weten we zeker dat het veilig is? Wat is er allemaal onderzocht? Waarom is het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen zich vaccineren? Waarom is het belangrijk dat we ons aan de regels blijven houden? Hoe lang ben je immuun na besmetting, en na vaccinatie? Hoe nauwkeurig zijn zelftesten? Kan het een PCR test vervangen? Krijg ik op basis van een zelftest ook een groen vinkje op mijn paspoort?

De antwoorden op deze vragen, maar ook nieuwe informatie over veranderingen in de maatregelen moeten duidelijker gecommuniceerd worden. Veel jongeren kijken niet (meer) naar de persconferenties, en bovendien zijn die voor een grote groep jongeren niet te volgen. Zorg dat deze informatie na elke persconferentie op een laagdrempelige, duidelijke manier beschikbaar wordt gesteld voor iedereen.

Communicatie kan volgens jongeren het best met korte video's of icoontjes. Gebruik niet te veel tekst en toegankelijke taal. Werk samen met jongeren in het vormgeven van de communicatie. Op het internet is veel tegenstrijdige informatie te vinden: zorg ervoor dat er 1 plek is waar alle betrouwbare, volledige informatie is terug te vinden, en dat iedereen weet waar dat dan is. Er zijn ook jongeren die aangeven een voorkeur te hebben voor een persoonlijke brief of sms, omdat het voor sommigen lastig zal blijven om op internet de juiste van onjuiste informatie te onderscheiden.

8 CONCLUSIE

Dit onderzoek werd uitgevoerd om de vraag te beantwoorden hoe jongeren (16-40 jaar) tegenover een coronapaspoort staan. Aanvullende vragen die werden onderzocht waren bereidheid om te vaccineren en het houden aan de coronamaatregelen bij een stijgende vaccinatiegraad. Het onderzoek is uitgevoerd via *Citizen Science* survey onderzoek en met behulp van jongerenpanels via het YoungXperts.nl platform voor jongerenparticipatie⁶.

CORONAPASPOORT

Hoewel een meerderheid van de jongeren neutraal tot positief staat tegenover het coronapaspoort leven er ook veel vragen en plaatsen de jongeren kanttekeningen. Jongeren vinden een coronapaspoort alleen aanvaardbaar als iedereen de kans heeft gekregen zich te vaccineren. Ook wijzen jongeren op een mogelijke tweedeling in de maatschappij als anderen al vrijheden krijgen en zij als laatste aan de beurt zijn, dit is iets wat zij als oneerlijk ervaren. Jongeren geven aan dat zij gedurende de hele crisis solidair zijn geweest met kwetsbare groepen en dat ze het niet aanvaardbaar vinden als zij vervolgens ook het laatst aan de beurt zijn bij het verkrijgen van vrijheden.

Op de vraag of jongeren van plan zijn vrijheden te verwerven door een coronatest te vervalsen, het coronapaspoort te vervalsen, of zich bewust te laten besmetten, geeft het overgrote deel van de jongeren aan dat zij dit niet zullen doen. Echter, zij geven aan dat zij verwachten dat leeftijdsgenoten dit vaker zullen doen, wat mogelijk kan aangeven dat zij dit wel een reële optie vinden waar de samenleving rekening mee moet houden. Uit de open vragen en jongerenpanel sessies kwam duidelijk naar voren dat de kans op bewust besmetten toeneemt als jongeren als laatst gevaccineerd worden, omdat dit voor hen de enige manier is om kosteloos een groen vinkje en bijbehorende vrijheid te krijgen.

Wij hebben onderzocht welke jongeren gevoeliger zijn voor het verwerven van vrijheden. Twee motieven blijken hier belangrijk. Allereerst geven jongeren die relatief hoger scoren op de persoonlijkheidstrek 'spanningsbehoefte' aan dat zij eerder vrijheden zullen verwerven. Spanningsbehoefte is een natuurlijk kenmerk van de overgangsfase van adolescentie naar volwassenheid. Dit is de periode is iemands leven waarin je de eerste zelfstandige stappen zet naar een eigen plek in de samenleving en spanningsbehoefte is relatief uitvergroot rond de eind tienerjaren/begin twintiger jaren⁷. Een tweede motivatie is het samenleven met huisgenoten. Hoe meer huisgenoten, hoe groter de behoefte om vrijheden te verwerven. Dit geeft aan dat de huidige maatregelen niet als toepasbaar worden

ervaren voor dit soort grotere samenlevingsverbanden: bij iedere lichte verkoudheid van één van de huisgenoten moet iedereen in quarantaine, wat kan resulteren in maandenlange quarantaineperiodes.

BEREIDHEID TOT VACCINATIE

De vaccinatiebereidheid onder jongeren is groot (rond de 85%). Toch zijn er ook vragen over de veiligheid van het vaccin waardoor bepaalde groepen jongeren twijfelen. Daarnaast geven jongeren aan zich vooral te willen laten vaccineren uit maatschappelijk belang. De verwachting is dat de vaccinatiebereidheid onder jongeren afneemt naarmate het langer duurt voor jongeren opgeroepen worden, omdat de noodzaak om anderen te beschermen door middel van vaccinatie op dat moment verminderd of verdwenen is. Ook willen jongeren meer informatie over de vaccins en bijwerkingen, en hebben ze de indruk dat er geen serieuze effort wordt gedaan om hen te informeren. Zij vinden het moeilijk om echt nieuws van fake nieuws te onderscheiden.

Opvallend was dat jongeren vaker bereid zijn om zelftesten te doen voor sociale activiteiten dan voor school/opleiding. Dit onderstreept de grote behoefte van jongeren om zich in deze levensfase sociaal te kunnen vormen en ontwikkelen⁸. Met name de periode tussen 16-29 jaar kenmerkt zich als een levensfase waarin jongeren hun identiteit ontwikkelen door sociale contacten, relaties aangaan en plezier halen uit nieuwe contacten⁹.

NALEVEN CORONAMAATREGELEN

Naarmate de coronacrisis langer duurt is het voor jongeren moeilijker om de maatregelen strikt te handhaven. Zij gaan hier echter wel bewust mee om. Zo houden zij zeer goed afstand van ouderen in vergelijking met leeftijdsgenoten. Daarnaast houden zij meer afstand bij een vaccinatiegraad van 30%, minder bij 60% en het minst bij 90%.

CONCLUSIE

Samenvattend geeft dit rapport een genuanceerd beeld van de positie van jongeren in het coronabeleid. Enerzijds nemen jongeren verantwoordelijkheden en zijn zij gemotiveerd om bij te dragen aan het veilig openstellen van de samenleving³. Anderzijds is een terugkerend thema dat zij zich niet gehoord voelen, dat hun behoeftes niet serieus worden genomen en dat informatievoorziening niet goed op hen is afgestemd. Zij hebben behoefte aan een betrouwbaar platform gericht op jongeren met duidelijk informatie over vaccinatie, vrijheden en toekomstperspectief. Dit zal cruciaal zijn om ook in de toekomst draagvlak te hebben en houden bij jongeren, nu en na de coronacrisis.

BRONNEN

- 1 Pechorro, P., Castro, A., Hoyle, R.H., & Simões (2018). The brief sensation-seeking scale: latent structure, reliability, and validity from a sample of youths at-risk for delinquency, *Journal of Forensic Psychology Research and Practice*, 18(2), 99-113, doi:10.1080/24732850.2018.1435073.
- 2 Erasmus SYNC-lab (2021). Het jongerenbrain in de coronacrisis: van kwetsbaarheden naar kansen. (e-magazine) <https://heyzine.com/flip-book/fef3045cd3.html#page/1>
- 3 Fuligni, A.J. (2019). The need to contribute in adolescence. *Perspectives on Psychological Science*, 14, 3310343, doi:10.1177/1745691618805437.
- 4 Kleibeuker, S.W., De Dreu, C.K., & Crone, E.A. (2016). Creativity development in adolescence: insight from behavior, brain, and trianing studies. *New directions for child and adolescent development*, 151, 73-84.
- 5 Yeager, D.S., Dahl, R.E., & Dweck, C.S. (2018). Why interventions to influence adolescent behavior often fail but could succeed. *Perspectives on Psychological Science*, 13(1), 101-122.
- 6 YoungXperts.nl. Een jongeren participatie plaform van het Society, Youth & Neuroscience Conntected (SYNC) Lab aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. (2020).
- 7 Steinberg, L. *et al.* Age differences in sensation seeking and impulsivity as indexed by behavior and self-report: evidence for a dual systems model. *Dev Psychol* 44, 1764-1778, doi:10.1037/a0012955 (2008).
- 8 Orben, A., Tomova, L. & Blakemore, S. J. The effects of social deprivation on adolescent development and mental health. *Lancet Child Adolesc Health* 4, 634-640, doi:10.1016/S2352-4642(20)30186-3 (2020).
- 9 Arnett, J. J., Zukauskiene, R. & Sugimura, K. The new life stage of emerging adulthood at ages 18-29 years: implications for mental health. *Lancet Psychiatry* 1, 569-576, doi:10.1016/S2215-0366(14)00080-7 (2014).

BIJLAGE A: de online survey

De onderstaande vragen gaan over de vaccinaties in Nederland en het naleven van de coronamaatregelen.

Als **30%** van de mensen in Nederland gevaccineerd zijn, in hoeverre denk je dan dat je leeftijdsgenoten:

- Afstand houden van elkaar
- Afstand houden van mensen ouder dan zij
- Elkaar meer gaan zien
- Mensen ouder dan zij meer gaan zien
- Zich laten testen als ze klachten hebben

Antwoorden worden gegeven op een schaal van 1 (gaan ze zeker niet doen) tot 5 (gaan ze zeker wel doen)

*De bovenstaande vragen zijn ook gesteld voor een vaccinatiegraad van 60% en 90%. Daarnaast zijn al deze vragen nogmaals gesteld, maar nu moesten de deelnemers aangeven in hoeverre ze **zelf** verwachten dat ze deze vijf dingen zouden doen.*

We zijn benieuwd naar je mening over een mogelijk coronapaspoort. Een groen vinkje op je paspoort zorgt ervoor dat je meer vrijheid krijgt: je kan dan bijvoorbeeld horeca, theaters, winkels en festivals bezoeken.

Deel 1

Stel je voor dat er 3 mogelijkheden zijn om een groen vinkje op je coronapaspoort te krijgen:

1. Als je gevaccineerd bent
2. Als je een negatieve test hebt gehad
3. Als je net besmet bent geweest met corona, maar weer hersteld bent.

In het eerste geval is het vinkje altijd groen. Bij de tweede optie is het vinkje groen voor een aantal dagen. In het derde geval is het vinkje groen voor een aantal maanden tot een half jaar.

- Wat zou je ervan vinden als dit wordt ingevoerd?
(1=helemaal geen goed idee, 5=heel goed idee)
- Waarom zou je zo'n coronapaspoort wel/geen goed idee vinden? (open vraag)

Deel 2

Denk je dat je leeftijdsgenoten zouden proberen meer vrijheden voor zichzelf te creëren met het coronapaspoort door:

- Het vervalsen van een vaccinatiebewijs
- Het vervalsen van een negatieve test
- Het bewust (expres) besmet raken met covid

Antwoorden worden gegeven op een schaal van 1 (nee, helemaal niet) tot 5 (ja, zeker wel)

- Waarom denk je dat je leeftijdsgenoten dit wel of niet zouden doen? (open vraag)
- Wat zou ervoor kunnen zorgen dat je leeftijdsgenoten dit juist **niet** gaan doen (open vraag)

*De bovenstaande vragen zijn nogmaals gesteld, maar nu moesten de deelnemers aangeven in hoeverre ze **zelf** verwachten dat ze deze drie dingen zouden doen, en waarom.*

Vaccinaties

- Wil je je laten vaccineren? (ja, nee, weet ik nog niet)
- Wat is een reden voor jou om je wel / niet te laten vaccineren? Als je twijfelt of het nu niet wil doen: wat zou ervoor zorgen dat je het wel zou doen? (open vraag)

De onderstaande vragen zijn alleen gesteld aan scholieren en studenten

In hoeverre denk je dat je leeftijdsgenoten bereid zijn om 2x in de week een corona zelftest te doen?

- Voor fysiek onderwijs
- Voor sociale activiteiten (horeca/studentenvereniging)

Antwoorden worden gegeven op een schaal van 1 (helemaal niet) tot 5 (helemaal wel)

De onderstaande vragen zijn alleen gesteld aan afgestudeerden

In hoeverre denk je dat je leeftijdsgenoten bereid zijn om 2x in de week een corona zelftest te doen?

- Voor fysiek naar werk kunnen
- Voor sociale activiteiten (horeca/studentenvereniging)

Antwoorden worden gegeven op een schaal van 1 (helemaal niet) tot 5 (helemaal wel)

Andere ideeën

Een coronatest doen en je laten vaccineren zijn twee dingen die ervoor kunnen zorgen dat je meer vrijheid krijgt. Wij zijn benieuwd of jij nog een ander goed idee hebt: zie je nog andere mogelijkheden om weer meer vrijheid te krijgen? (open vraag)

Pandemie vragen

De vragen hieronder gaan over jouw plek in de maatschappij.

- Ik vind het belangrijk dat mensen zich aan de coronamaatregelen houden
- Ik zou iets willen doen om anderen te helpen tijdens deze crisis
- Ik heb het gevoel dat ik op dit moment, tijdens deze crisis, iets kan betekenen voor de maatschappij
- Ik zou graag mijn stem willen laten horen tijdens deze crisis
- Ik heb het gevoel dat op dit moment, tijdens deze crisis, de mening van jongeren belangrijk is
- Ik heb het gevoel dat op dit moment, tijdens deze crisis, de mening van jongeren wordt meegenomen in beleidskeuzes

Antwoorden worden gegeven op een schaal van 1 tot 7: helemaal niet mee eens, grotendeels niet mee eens, enigszins mee oneens, noch eens noch oneens, enigszins mee eens, grotendeels mee eens, helemaal mee eens.

Sensatiebehoefte

In hoeverre herken jij jezelf, over het algemeen (dus **niet** specifiek nu in coronatijd), in de onderstaande stellingen

- Ik heb de behoefte om onbekende plekken te verkennen
- Ik ga graag op reis zonder vooraf geplande routes of planning
- Ik word onrustig als ik te veel tijd thuis doorbreng
- Ik heb het liefst vrienden die lekker spontaan en onvoorspelbaar zijn
- Ik vind het leuk om enge dingen te doen
- Ik zou graag een keer willen bungeejumpen
- Ik hou van heftige feestjes
- Ik zo het leuk vinden om nieuwe en spannende ervaringen te hebben, ook al zijn ze illegaal

Antwoorden worden gegeven op een schaal van 1 (helemaal mee oneens) tot 5 (helemaal mee eens).